

Agnieszka Siedlecka[✉], Marta Guziuk

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu jako destynacja gospodarstw domowych

Streszczenie. Wśród wielu funkcji jakie pełnią gospodarstwa domowe, można wymienić między innymi funkcję mającą na celu zagospodarowanie czasu wolnego poszczególnych jego członków. Metoda i narzędzia pozwalające na realizację tej funkcji oraz sam fakt ilości czasu wolnego wpływają na jakość życia. W dużej mierze możliwości zagospodarowania czasu wolnego zależą od poziomu osiągniętych dochodów w gospodarstwie, jego sytuacji ekonomicznej. Obszar Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu to jeden z celów podróży na tereny wschodniej Polski. Celem artykułu jest określenie głównych czynników determinujących podejmowanie aktywności turystycznej oraz ocena czynników wpływających, zdaniem respondentów, na atrakcyjność turystyczną tego parku. Postawiono hipotezę, iż w opinii usługobiorców najważniejszym czynnikiem jest położenie w pobliżu stadniny koni w Janowie Podlaskim. Dla realizacji celu i weryfikacji postawionej hipotezy przeprowadzone zostały badania ankietowe na grupie 103 kierowników gospodarstw domowych korzystających z usług turystycznych na tym terenie w okresie kwiecień–czerwiec 2017 roku.

Słowa kluczowe: gospodarstwo domowe, czas wolny, turystyka, krajobraz

Wstęp

Gospodarstwo domowe stanowi związek osób wspólnie zamieszkujących w sposób ciągły, jak również pozostających poza miejscem zamieszkania okresowo (np. podjęcie studiów). W gospodarstwie domowym wspólnie podejmowane są decyzje finansowe w zakresie metod pozyskiwania środków finansowych, a także ich wydatkowania¹. Realizacja wydatków pozwala gospodarstwu na zaspokajanie potrzeb poszczególnych jego członków, przez co podmiot ten realizuje wiele różnorodnych funkcji, zaczynając od tych związanych z potrzebami podstawowymi, a kończąc na realizacji funkcji związanych z samorealizacją. Potrzeby odnoszące się do samorealizacji to np. potrzeba samorealizacji zainteresowań (np. poznawania świata). Aby ich realizacja była możliwa, potrzebny jest czas wolny i odpowiednia forma jego zagospodarowania. Jak wskazują Gutkowska i Murawska współcześnie zagospodarowanie czasu wolnego oraz sam czas wolny wiążą się z turystyką i rekreacją².

¹ A. Siedlecka: Środowiskowe aspekty funkcjonowania gospodarstw domowych na obszarach przyrodniczo cennych województwa lubelskiego, Wydawnictwo PSW JPII, Biała Podlaska 2015, s. 30.

² K. Gutkowska, A. Murawska: Zagospodarowanie czasu wolnego w miejskich i wiejskich gospodarstwach domowych, Polityka Społeczna 2011, 8, s. 22.

Pojęcie turystyka definiowane jest jako „ogół czynności osób podróżujących i przebywających w celach wypoczynkowych, zawodowych bądź innych, nie dłużej niż rok bez przerwy poza swym codziennym otoczeniem, z wyłączeniem tych wyjazdów, których podstawowym celem jest praca zawodowa”³. Inna definicja wskazuje, iż turystyką w „szerokim znaczeniu jest całokształt zjawisk ruchliwości przestrzennej, związanych z dobrowolną, czasową zmianą miejsca pobytu, rytmu i środowiska życia oraz z wejściem w styczność osobistą ze środowiskiem odwiedzanym (przyrodniczym, kulturowym bądź społecznym)”⁴. Czas wolny jest to czas, jaki pozostaje do dyspozycji poszczególnych członków gospodarstw domowych po wypełnieniu obowiązków wynikających z pracy i obowiązków domowych⁵. W tym miejscu można również definicję czasu wolnego poszerzyć o aspekty związane z edukacją. Obecnie, zgodnie z ideą kształcenia przez całe życie, czyli kształcenia ustawicznego, można zaobserwować, iż wielu pracowników podnosi swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach, studiach podyplomowych. Młodszy członkowie gospodarstwa domowego, niepodjęjący pracy zawodowej, poza obowiązkami domowymi mają obowiązki szkolne, edukacyjne. Tak więc można czas wolny rozumieć jako czas pozostający do dyspozycji członków gospodarstwa domowego po wypełnieniu obowiązków wynikających z pracy, podejmowanej edukacji oraz obowiązków domowych.

Ilość czasu wolnego wpływa na poziom i jakość życia. E. Skrzypek wskazuje, iż na poziom życia wpływają warunki obiektywne, wśród których wymienić można m.in. warunki ekonomiczne, środowisko społeczne, w tym bezpieczeństwo społeczne, warunki mieszkaniowe, środowisko naturalne, zdrowie. Wśród nich Skrzypek zwraca także uwagę na czas wolny⁶.

Analizując uwarunkowania aktywności turystycznej, można wyodrębnić trzy grupy: ekonomiczne, społeczno-psychologiczne i podażowe (tab. 1). Z punktu widzenia gospodarstw domowych w kategorii uwarunkowań ekonomicznych najistotniejszy jest poziom osiągniętej płacy realnej. Im wyższy jej poziom, tym większe zainteresowanie spędzaniem czasu wolnego w sposób aktywny związany z ponoszeniem nakładów finansowych. Równie istotny jest poziom kształtujących się cen produktów turystycznych.

Czas wolny to kategoria, którą S. Wodejko zaklasyfikował do uwarunkowań społeczno-psychologicznych. Poza samym faktem tego, że ma się czas wolny, ważny jest jego wymiar ilościowy, a także możliwości jego wykorzystywania w czasie. Wymiar czasu wolnego zależy od aktywności zawodowej poszczególnych członków gospodarstw domowych. W przypadku osób pracujących w ramach umowy o pracę wymiar urlopu regulowany jest aktami prawnymi.

---

³ G. Gołębski (red.): Kompendium wiedzy o turystyce, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa – Poznań 2002, s. 19.

⁴ K. Przecławski: Turystyka, [w:] Z. Krawczyk (red.), Encyklopedia Kultury Polskiej XX wieku. Kultura fizyczna – sport, Wydawnictwo Instytut Kultury, Warszawa 1997, s. 119.

⁵ A. Dąbrowska: Przemiany w strukturze konsumpcji i ich uwarunkowania, [w:] M. Janoś-Kresło, B. Mróz (red.), Konsument i konsumpcja we współczesnej gospodarce, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2006, s. 132.

⁶ E. Skrzypek: Czynniki kształtujące jakość życia, <http://idn.org.pl/Lodz/Mken/Mken%202001/Referaty%202001/14.pdf> (dostęp: 19.11.2017).

Tabela 1. Klasyfikacja uwarunkowań aktywności turystycznej

Uwarunkowania ekonomiczne	Uwarunkowania społeczno-psychologiczne	Uwarunkowania podażowe
<ul style="list-style-type: none"> ogólnogospodarcze – dochód narodowy, płace realne, stopa bezrobocia, struktura konsumpcji, międzynarodowa wymiana gospodarcza dochodowe – poziom dochodów umożliwiający powstanie funduszu swobodnej konsumpcji, moda, efekt demonstracji oraz rozwinięta turystyka socjalna, mogąca spowodować włączenie się do ruchu tych osób, które osiągają niskie dochody cenowe – zmiany cen produktów turystycznych oraz cen substytutów 	<ul style="list-style-type: none"> czas wolny (jego rozmiary i rozkład w skali rocznej) czynniki demograficzne, takie jak liczba i struktura ludności, wielkość gospodarstw domowych stopień uprzemysłowienia i wskaźnik urbanizacji czynniki kulturalne, motywów podróży 	<ul style="list-style-type: none"> polityka turystyczna obejmująca m.in. regulacje prawne w sferze gospodarki turystycznej, międzynarodowe stosunki turystyczne natury handlowej i prawnej (formalności graniczne), rozwój turystyki socjalnej, reglamentację działalności turystycznej transport, infrastruktura i środki transportu obsługujące turystów, układ i wydajność przejść granicznych hotelarstwo i jego wielkość, struktura, standard usług noclegowych, kategoryzacja, sprawność organizacyjna i zakres preferencji państwa w odniesieniu do hotelarstwa organizatorzy podróży, tj. sieć organizacji, promocji, zakres usług, konkurencja cenowa

Źródło: S. Wodejko: Ekonomiczne zagadnienia turystyki, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. R. Łazarskiego, Warszawa 1998, s. 62–76.

Celem artykułu jest określenie głównych czynników determinujących podejmowanie aktywności turystycznej oraz czynników wpływających na atrakcyjność turystyczną Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu. Postawiono hipotezę, iż w opinii usługobiorców najważniejszym czynnikiem jest położenie na jej terenie stadniny koni w Janowie Podlaskim.

Charakterystyka Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu

Obszar Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu to przestrzeń, gdzie mogą być świadczone usługi z zakresu między innymi turystyki wiejskiej. Park utworzony został w 1994 roku. Jego głównym zadaniem jest zachowanie w stanie naturalnym najcenniejszych pod względem przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym fragmentów lewobrzeżnej doliny Bugu⁷. Park leży na terenie dwóch województw: lubelskiego i mazowieckiego, jego długość w linii prostej wynosi ok. 65 km, przeciętna szerokość w części

⁷ http://www.parki.lubelskie.pl/parki_krajobrazowe/podlaski-przełom-bugu.html (dostęp: 30.10.2017).

północnej wynosi 6 km, a w południowej 3–5 km. Niezaprzeczalny walor, zarówno przyrodniczy, jak i krajobrazowy, stanowi meandrująca rzeka Bug⁸.

Część parku stanowi obszar Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000, a dolina Bugu uznana została za ważny, europejski korytarz ekologiczny. W obrębie parku znajduje się sześć rezerwatów przyrody: leśne – Łęg Dębowy koło Janowa Podlaskiego i Stary Las, leśno-krajobrazowe – Szwajcaria Podlaska i Zabuze oraz ornitologiczne – Czapli Stóg, chroniący kolonię czapli siwej i Kózki, obejmujący ochroną nadbużańskie plaże zalewowe i łęgi z ostojami ptaków wodnych i błotnych⁹. Poza walorami przyrodniczymi teren ten charakteryzuje się wysokimi walorami kulturowymi. Na jego obszarze znajduje się wiele zabytków architektury, które przetrwały w postaci starej, zanikającej architektury wiejskiej, zabytkowych kościołów, cerkwi, pałaców i dworów. Charakterystyczną cechą tych terenów jest to, iż na przestrzeni wieków na tych terenach mieszały się kultury – katolicka i prawosławna, a także zamieszkiwali je wyznawcy islamu i ewangelicy. Zarówno świątynie, jak i cmentarze różnych wyznań (np. tatarskie mizary), liczne dworki, zabytki architektury i budownictwa ludowego, uroczystości religijne i liczne imprezy folklorystyczne tworzą na obszarze parku bardzo interesujący krajobraz kulturowy¹⁰. Wszystkie wymienione walory przyczyniają się do podnoszenia atrakcyjności turystycznej tego terenu. Na terenie parku znajduje się znana i szanowana na świecie stadnina koni w Janowie Podlaskim – najstarsza stadnina w Polsce istniejąca od 1817 roku¹¹.

Metodyka badań

Czas wolny oraz formy jego spędzania są jednym z czynników mogących determinować jakość życia poszczególnych członków gospodarstw domowych, a także w sposób pośredni wpływać na efektywność pracy. Formy spędzania czasu wolnego w gospodarstwach domowych uwarunkowane są wieloma czynnikami.

Badania zostały przeprowadzone w okresie kwiecień–czerwiec 2017 roku wśród kierowników¹² gospodarstw domowych korzystających z oferty turystyki wiejskiej na terenie Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu. Park położony jest na terenie sześciu gmin: Janów Podlaski, Rokitno, Terespol, Konstanyń, Sarnaki i Platerów. Badania, z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety, przeprowadzono na terenie gmin: Janów Podlaski i Sarnaki. Gminy, w których przeprowadzone zostały badania ankietowe, charakteryzują się dominującą liczbą gospodarstw agroturystycznych. Kwestionariusz rozdany został 112 kierownikom gospodarstw domowych korzystających

---

⁸ http://www.parki.lubelskie.pl/parki_krajobrazowe/podlaski-przelom-bugu.html (dostęp: 30.10.2017).

⁹ <https://mazowsze.szlaki.pttk.pl/181-pttk-mazowsze-park-krajobrazowy-podlaski-przelom-bugu> (dostęp: 30.10.2017).

¹⁰ K. Michałowski, A. Kozak: Uwarunkowania zrównoważonego rozwoju turystyki w Parku Krajobrazowym Podlaski Przełom Bugu, *Krajobrazy rekreacyjne – kształtowanie, wykorzystanie, transformacja, Problemy Ekologii Krajobrazu* 2010, t. 27, s. 466.

¹¹ <http://www.janow.arabians.pl> (dostęp: 30.10.2017).

¹² Kierownik gospodarstwa domowego rozumiany jest jako osoba dostarczająca w całości lub znaczącej części dochody dla gospodarstwa, a także podejmująca decyzje w zakresie wydatkowania środków finansowych, synonimem określenia jest termin głowa gospodarstwa domowego.

z usług turystycznych na terenie parku. Zwróconych zostało 108 kwestionariuszy, odrzucono 5 nieprawidłowo wypełnionych, w analizach uwzględniono dane pochodzące ze 103 poprawnie wypełnianych kwestionariuszy.

Wyniki badań i dyskusja

Badani respondenci to grupa zróżnicowana pod względem wieku. Najliczniej reprezentowane były osoby w wieku 44–50 lat (46%), drugą grupę tworzyli respondenci w wieku 31–40 lat (26%). Najmniej licznie reprezentowane były osoby w wieku do 20 lat (2%) oraz 21–30 lat (12%). Respondenci w wieku powyżej 50 lat stanowili 14% badanej grupy. Aktywność i uczestnictwo w turystyce kształtowane są przez wiele różnorodnych czynników, wśród nich można wymienić czynniki geograficzne, zwłaszcza miejsce zamieszkania turysty, które wpływa między innymi na preferowane kierunki wyjazdów¹³. Ludność zamieszkująca duże miasta będzie dążyć do spędzania czasu na terenach oferujących aktywne formy wypoczynku i możliwość kontaktu ze środowiskiem przyrodniczym. W badanej grupie usługobiorców jedynie 4% respondentów to osoby zamieszkujące obszary wiejskie. Ponad połowa ankietowanych (53%) pochodzi z miast o liczbie mieszkańców od 51 do 100 tys., 23% to osoby mieszkające w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców. Niespełna 8% badanych to osoby zamieszkujące małe miasta (do 10 tys. mieszkańców).

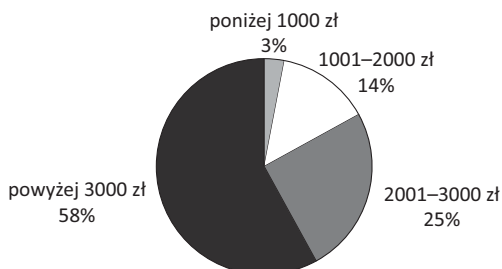
Jak wskazują wyniki analiz przeprowadzonych przez A. Kozere, J. Stanisławską i R. Głowicką-Wołoszyn na bazie danych jednostkowych z badań budżetów gospodarstw domowych (za rok 2010), jednym z czynników wpływających na popyt w zakresie usług turystyki zorganizowanej jest przynależność gospodarstwa domowego do danej grupy społeczno-ekonomicznej¹⁴. Biorąc pod uwagę status społeczno-zawodowy respondentów należy wskazać, iż największą grupę stanowili przedsiębiorcy (45%) oraz pracownicy najemni (33%). W przypadku pozostałych respondentów były to osoby wykonujące wolny zawód (4%), renciści/emeryci (4%) i inni – studenci, rolnicy i bezrobotni. Jednym z głównych uwarunkowań turystyki jest poziom osiągniętych dochodów¹⁵. Blisko 60% badanych respondentów to osoby z gospodarstw, w których średni miesięczny dochód netto na osobę kształtował się na poziomie powyżej 3000 zł (rys. 1).

---

¹³ A. Niemczyk, R. Sewery: Aktywność turystyczna Polaków w zakresie wyjazdów zagranicznych w latach 2006–2009, [w:] W. Żukow, R. Muszkieta, M. Napierała, M. Barczak (red.), Stan i rozwój regionalnej turystyki, rekreacji i rehabilitacji, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2010, s. 169.

¹⁴ A. Kozera, J. Stanisławska, R. Głowicka-Wołoszyn: Segmentacja gospodarstw domowych według wydatków na turystykę zorganizowaną, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 2014, 328, s. 194.

¹⁵ A. Balińska: Aktywność turystyczna mieszkańców wsi w kontekście przemian społeczno-gospodarczych – rzeczywisty i potencjalny popyt turystyczny mieszkańców wsi, Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014, t. 101, z. 2, s. 115.

Rysunek 1. Średnie miesięczne dochody netto na osobę w gospodarstwie domowym respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jednym z czynników wpływających na aktywność turystyczną jest pora roku. Z uwagi na to, że w polskim systemie szkolnictwa wakacje są w porze letniej, to jest to preferowany okres wyjazdów. W przypadku badanej grupy usługobiorców jest to dominujący czas aktywności turystycznej (84%). Jedynie 10% uczestników badań wskazało, iż okres zimowy, szczególnie ferie, sprzyja w ich przypadku wyjazdom.

Najczęstszym powodem wyjazdów turystycznych wśród badanych usługobiorców wybierających tereny Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu jest wypoczynek (67%). W zdecydowanej większości respondenci najczęściej wyjeżdżają raz w roku (76%), jedynie 14% badanych turystów wyjeżdża 2–3 razy w roku, a niespełna 10% częściej niż 3 razy w roku. Warto także zauważyć, iż drugim najczęstszym celem wyjazdów turystycznych jest turystyka pielgrzymkowa (12%). Ten rodzaj turystyki dotyczy głównie osób starszych – podobne wyniki uzyskała S. Grotowska w swoich badaniach. Turystyka religijna jest charakterystyczną formą turystyki, która umożliwia również doznania poza-religijne, związane z realizacją funkcji społecznych czy poznawczych¹⁶.

Turystyka pełni wiele różnorodnych funkcji – wśród nich między innymi wypoczynkową, zdrowotną czy poznawczą. Podejmowanie aktywności turystycznej to nie tylko możliwość spędzania czasu wolnego, ale także zdobywanie nowych umiejętności, poszerzanie wiedzy. L. Kozioł w swojej publikacji przytacza za Middletonem sześć motywów uczestnictwa w turystyce:

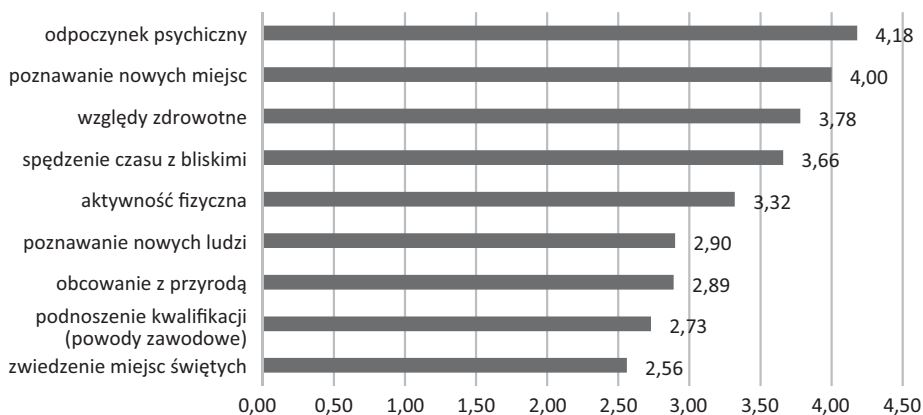
- kulturalne, psychologiczne, edukacyjne (udział w wydarzeniach kulturalnych),
- fizjologiczne oraz związane z kulturą fizyczną (chęć wypoczynku, relaksu),
- towarzyskie i etniczne (wyjazdy w gronie znajomych),
- związane z zabawą i rozrywką (imprezy masowe),
- religijne (odwiedzenie miejsc kultu religijnego),
- związane z pracą (tzw. turystyka konferencyjna)¹⁷.

¹⁶ S. Grotowska: Turystyka religijna osób starszych w Polsce – próba analizy jakościowej, *Turystyka Kulturowa* 2017, 3, s. 16–17.

¹⁷ L. Kozioł: Typologia czynników motywujących do podróżowania, *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie* 2012, t. 20, 1, s. 90.

W realizowanych badaniach analizie poddano osiem motywów wpływających na decyzję o podejmowaniu aktywności turystycznej. Respondenci oceniali je w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało motyw o bardzo małym wpływie na decyzje, a 5 – motyw o bardzo dużym wpływie.

Uzyskane wyniki badań wskazują, iż największe znaczenie w opinii respondentów mają motywy psychologiczne i edukacyjne. Biorąc pod uwagę wszystkich respondentów, najważniejszym motywem wyjazdu okazała się potrzeba odpoczynku psychicznego i możliwość poznawania nowych miejsc – zostały ocenione przez badanych najwyżej (rys. 2). Najmniej ważnym motywem w ocenie respondentów był motyw religijny – średnia jego ocena wyniosła 2,56 (SD 1,24). Nieznacznie wyżej oceniono czynniki związane z pracą zawodową, pozwalające w wyniku wyjazdów podnieść kompetencje, nabyć nowe umiejętności (średnia 2,73, SD 1,35).

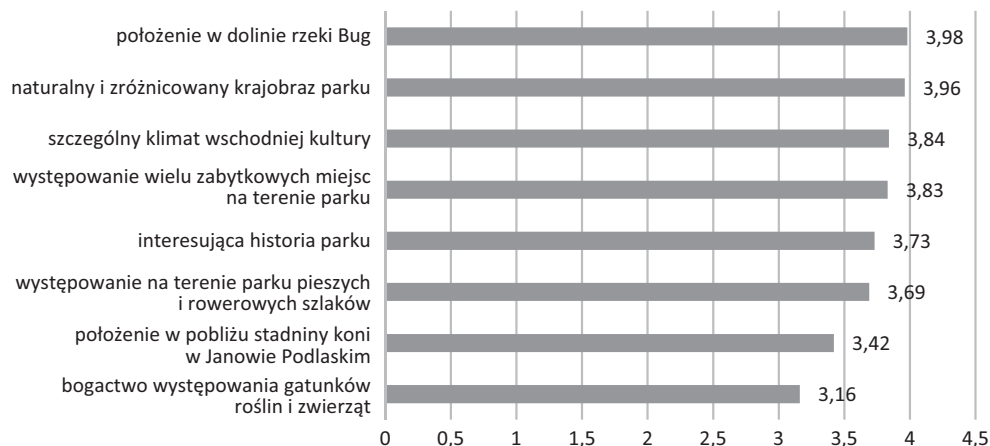
Rysunek 2. Średnia ocena motywów respondentów do podejmowania aktywności turystycznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Jednym z obszarów badań była próba oceny przez respondentów ogólnej atrakcyjności turystycznej terenu Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu. Jedynie 10% uczestniczących w badaniach ankietowych wyraziło opinię, iż teren ten nie jest atrakcyjny (różna skala oceny: zdecydowanie nie – 7%, nie – 3%). Blisko 80% ankietowanych jest zdania, iż Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu to atrakcyjne miejsce dla turystów. W zróżnicowany sposób oceniona została atrakcyjność wybranych walorów Parku (rys. 3).

Zdecydowanie najwyżej ocenionym uwarunkowaniem wpływającym na atrakcyjność Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu jest jego położenie w dolinie rzeki Bug (średnia 3,98, SD 0,80). Wśród usługobiorców wzbudza uznanie istotny walor parku, jakim jest jego naturalny i zróżnicowany krajobraz (średnia 3,96; SD 0,72). Walory, które tak wysoko ocenili respondenci, stały się również powodem utworzenia parku. Jak wskazuje bowiem literatura przedmiotu, meandrujący Bug to znacząca wartość tego terenu. Naturalny i nieuregulowany charakter rzeki umożliwia funkcjonowanie

różnorodnych siedlisk. Różnorodność cechująca obszary w pobliżu rzeki (m.in.: przybrzeżne łąki, piaszczyste wydmy, murawy kserotermiczne, łągi, zbiorowiska bagienne) wpływa zarówno na świat roślin, jak i zwierząt. Jednakże bogactwo występowania różnorodnych gatunków roślin i zwierząt zostało ocenione najniżej – średnia 3,16 (SD 0,91). Można przypuszczać, iż wiąże się to między innymi z tym, iż bogactwo to jest trudno dostępne dla indywidualnych turystów, niekoniecznie interesujących się fauną i florą tych terenów. Jak również nie jest to najcenniejszy walor parku z punktu widzenia preferencji turystów.

Rysunek 3. Średnia ocena atrakcyjności wybranych walorów Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu

*ocena dokonana w skali od 1 do 5, gdzie 1 – zdecydowanie się nie zgadzam, a 5 – zdecydowanie się zgadzam
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Warto zauważyć, iż badani turyści wysoko ocenili atrakcyjność parku pod względem różnorodności kulturowej, co wiąże się także z różnorodnością miejsc zabytkowych, charakterystycznych dla tego terenu.

Wydawać by się mogło, że jednym z najbardziej charakterystycznych miejsc na terenie parku jest Janów Podlaski ze znaną, najstarszą państwową stadniną koni w Polsce. Stanina koni w Janowie Podlaskim jako czynnik atrakcyjności turystycznej parku oceniony został na poziomie 3,42 (SD 0,80). Jest to ocena wskazująca, iż odpoczywający turyści zdecydowanie bardziej preferują walory środowiska przyrodniczego.

Atrakcje w czasie wyjazdów pozwalają na efektywne spędzanie czasu i stwarzają możliwość zaspokajania charakterystycznych potrzeb. Według zdecydowanej większości respondentów (aż 87%), na terenie Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu występuje odpowiednia liczba atrakcji zapewniających możliwość aktywnego spędzania czasu. Wśród innych czynników zachęcających do aktywności turystycznej na tym terenie respondenci wskazali gościnność mieszkańców parku, poczucie bezpieczeństwa, ciszę i możliwość uzyskania spokoju wewnętrznego, a także poczucie swojskiego

klimatu. Duże znaczenie ma także możliwość wynajmu domów czy też kwater w korzystnych cenach, zdecydowanie niższych niż na innych terenach turystycznych kraju.

Podsumowanie i wnioski

Jednym z najbardziej intensywnie rozwijających się sektorów gospodarki jest sektor usług, w tym usług turystycznych. Wśród nich można wymienić między innymi turystykę wiejską, w której skład wchodzi różne kategorie ruchu turystycznego, w szczególności te odnoszące się do przestrzeni wiejskiej. Turystyka wiejska skupia w sobie wiele rodzajów produktów turystyki przyrodniczej, kulturowej, krajoznawczej (ze względu na występowanie szlaków rowerowych czy zabytków) czy kwalifikowanej (kajakarstwo, wędkarstwo, jazda konna). Szczególnym obszarem realizacji turystyki wiejskiej jest teren Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu. W opinii respondentów główne jego walory to położenie w dolinie rzeki Bug, a także zróżnicowany krajobraz, który stwarza możliwości do uprawiania turystyki pieszej (65%) oraz rowerowej (11%).

Jednym z głównych obiektów na terenie parku jest znana na całym świecie stadnina koni w Janowie Podlaskim, odwiedzana rokrocznie przez wielbicieli koni arabskich. Uzyskane wyniki badań nie potwierdziły postawionej hipotezy, gdyż lokalizacja stadniny jako czynnik atrakcyjności parku został niżej oceniony w porównaniu z prawie wszystkimi innymi aspektami poddanymi analizie. Zdecydowanie wyżej ocenione zostały motywy takie jak: możliwość obcowania z naturą i krajobrazem parku czy poznawanie kultury tego terenu. Wydaje się, iż zarządzający parkiem powinni uwypuklać te walory, kreując produkty turystyczne, promując je, między innymi w mediach społecznościowych, czy wykorzystując inne kanały komunikacji z usługobiorcami.

Literatura

- Balińska A.: Aktywność turystyczna mieszkańców wsi w kontekście przemian społeczno-gospodarczych – rzeczywisty i potencjalny popyt turystyczny mieszkańców wsi, *Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich* 2014, t. 101, z. 2.
- Dąbrowska A.: Przemiany w strukturze konsumpcji i ich uwarunkowania, [w:] *Konsument i konsumpcja we współczesnej gospodarce*, M. Janoś-Kresło, B. Mróz (red.), Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2006.
- Gołębski G. (red.): *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa – Poznań 2002.
- Grotowska S.: Turystyka religijna osób starszych w Polsce – próba analizy jakościowej, *Turystyka Kulturowa* 2017, 3.
- Gutkowska K., Murawska A.: Zagospodarowanie czasu wolnego w miejskich i wiejskich gospodarstwach domowych, *Polityka społeczna* 2011, 8.
- <http://www.janow.arabians.pl> (dostęp: 30.10.2017).
- <http://www.parki.lubelskie.pl> (dostęp: 30.10.2017).
- <https://mazowsze.szlaki.pttk.pl> (dostęp: 30.10.2017).
- Kozera A., Stanisławska J., Głowicka-Wołoszyn R.: Segmentacja gospodarstw domowych według wydatków na turystykę zorganizowaną, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* 2014, 328.
- Kozioł L.: Typologia czynników motywujących do podróżowania, *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie* 2012, t. 20, 1.

- Michałowski K., Kozak A.: Uwarunkowania zrównoważonego rozwoju turystyki w Parku Krajobrazowym Podlaski Przełom Bugu, Krajobrazy rekreacyjne – kształtowanie, wykorzystanie, transformacja, Problemy Ekologii Krajobrazu 2010, t. 27.
- Niemczyk A., Sewery R.: Aktywność turystyczna Polaków w zakresie wyjazdów zagranicznych w latach 2006–2009, [w:] W. Żukow, R. Muszkieta, M. Napierała, M. Barczak (red.), Stan i rozwój regionalnej turystyki, rekreacji i rehabilitacji, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2010.
- Przeclawski K.: Turystyka, [w:] Z. Krawczyk (red.), Encyklopedia Kultury Polskiej XX wieku. Kultura fizyczna – sport, Wydawnictwo Instytut Kultury, Warszawa 1997.
- Siedlecka A.: Środowiskowe aspekty funkcjonowania gospodarstw domowych na obszarach przyrodniczo cennych województwa lubelskiego, Wydawnictwo PSW JP II, Biała Podlaska 2015.
- Skrzypek E.: Czynniki kształtujące jakość życia, <http://idn.org.pl/Lodz/Mken/Mken%202001/Referaty%202001/14.pdf> (dostęp: 19.11.2017).

The Landscape Park the Bug River Gorge of Podlasie as a destination for households

Summary. Among many functions of households there can be indicated the function aimed at management of free time of their members. The method and the tools that allow for this function and the fact that they have a certain amount of free time affect the quality of life. The options of spending free time are highly dependent on the level of household's income, its economic situation. One of the destinations of trips to the Eastern Poland is the virgin area of the Landscape Park the Bug River Gorge of Podlasie. The aim of the paper is to identify the main determinants of tourist activity and the factors influencing the tourist attractiveness of the Landscape Park the Bug River Gorge of Podlasie on the basis of respondents' opinions. There was made a hypothesis that in the opinion of customers the most important factor is the location in the vicinity of the Horse Stud in Janów Podlaski. To accomplish such a goal and verify the hypothesis, the survey was conducted on a group of 103 household managers using tourist services in this area in the period from April to June 2017.

Key words: household, free time, tourism, landscape